

Aldona Kulikowska

Wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw na poziomie lokalnym na przykładzie gminy Słupsk

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 48, 273-286

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ALDONA KULIKOWSKA

Wyższa Hanzeatycka Szkoła Zarządzania w Słupsku

WSPIERANIE MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW NA POZIOMIE LOKALNYM NA PRZYKŁADZIE GMINY SŁUPSK

Wprowadzenie

Postęp cywilizacyjny i związana z nim specjalizacja to przyczyny wzrostu znaczenia haseł „rozwój” oraz „konkurencja”. Początkowo odnoszone były one do pojedynczych przedsiębiorstw, lecz w miarę liberalizacji przepływów zasobów między państwami zaczęły dotyczyć poszczególnych krajów, a nawet kontynentów. W poszukiwaniu czynników i metod wzrostu konkurencyjności odwołano się do czynników:

- endogenicznych – charakterystycznych wyłącznie dla danego obszaru,
- egzogenicznych – wspólnych dla kilku obszarów np. regionów w ramach danego kraju.

Oczywiste jest, że nawet najbogatszy zestaw czynników o charakterze pozytywnym nie spowoduje wzrostu konkurencyjności, jeżeli nie zostaną one efektywnie wykorzystane w procesach tworzenia nowej wartości. O pozytywnych wynikach możemy mówić, jeżeli dany obszar posiada¹:

- zespół cech decydujących o atrakcyjności regionu z punktu widzenia lokacji w nim inwestycji oraz trwałego osadnictwa społeczeństwa,
- zdolność do wytwarzania trwałego wzrostu wartości dodanej i wynikającego stąd wzrostu dobrobytu regionalnego.

Za mierniki sukcesu najczęściej przyjmowane są: PKB per capita, udział pracujących w rolnictwie, przemyśle i usługach w ogóle pracujących, podmioty gospodarki narodowej na 1000 osób. Szczególną rolę wśród powyższych odgrywają przedsiębiorstwa – ich liczba, charakter działalności oraz efekty działalności w postaci PKB. Przedsiębiorczość może być więc uznana za skuteczny sposób osiągnięcia szeroko pojętego dobrobytu.

¹ J. Kaja, K. Piech, *Rozwój oraz polityka regionalna i lokalna w Polsce*, SGH, Warszawa 2005, s. 93, 105, 106.

W literaturze jest ona przedstawiana m.in. jako²:

- proces kreowania czegoś nowego, wartościowego, czemu poświęca się konieczny czas i wysiłek w celu uzyskania określonych korzyści finansowych, osobistej satysfakcji, zakładając dopuszczalne ryzyko finansowe, psychiczne i społeczne,
- skłonność do uczestniczenia w życiu gospodarczym i podnoszeniu jego poziomu,
- aktywne postawy mieszkańców, miejscowej władzy i wszelkich podmiotów związanych z danym obszarem, a także oddziaływania jednostek zewnętrznych, mogących potencjalnie kształtować swymi decyzjami korzystny stan gospodarki określonej jednostki terytorialnej.

Bezpośrednim skutkiem działań przedsiębiorczych jest powstawanie i istnienie przedsiębiorstw, co w konsekwencji prowadzi do spadku bezrobocia, wzrostu dochodów ludności i samorządów lokalnych, pełniejszego wykorzystania zasobów, korzystnych zmian struktur gospodarczych. Dlatego też polityka regionalna i polityka lokalna powinny być ukierunkowane na stwarzanie jak najlepszych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej. W gestii władz samorządowych leży zarządzanie: zasobami potencjalnie dostępnymi dla rozwoju przedsiębiorczości, infrastrukturą techniczną oraz infrastrukturą społeczną, tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego, budowanie silnego lobby regionalnego, a nawet wspieranie procesów finansowania działalności gospodarczej.

Możliwe sposoby wspierania procesów rozwojowych zostały wskazane w ustawach regulujących działalność samorządów. Na szczeblu gminnym ustawa nie przewiduje bezpośredniego wspierania przedsiębiorczości. W katalogu zadań publicznych wspólnych dla powiatu i województwa znajduje się przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy, które współlistnieją z rozwojem przedsiębiorczości. Najszerzy katalog obowiązków w omawianym zakresie dotyczy samorządu województwa. Z jednej strony bowiem nałożony został obowiązek stworzenia strategii rozwoju, która powinna uwzględniać pobudzanie aktywności gospodarczej, promocję przedsiębiorczości, wzrost konkurencyjności i innowacyjności, kształtowanie ładu przestrzennego. Z drugiej zaś samorządy województw podlegają ustawie o wspieraniu rozwoju regionalnego. Wskazuje ona, iż wsparcie finansowe może być przeznaczone na zadania polegające na³:

- rozwoju przedsiębiorczości, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw, innowacji gospodarczych, transferu technologii,
- restrukturyzacji wybranych dziedzin usług publicznych oraz gospodarki lokalnej i regionalnej opierających się na zasadach zrównoważonego rozwoju,
- tworzeniu nowych, stałych miejsc pracy,
- inwestycjach w zakresie infrastruktury technicznej i transportowej, poprawiających warunki realizowania inwestycji gospodarczych.

² K. Robaszkiewicz, *Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w województwie wielkopolskim*, WSKiZ w Poznaniu, Poznań 2006.

³ Ustawa z dnia 12 maja 2000 roku o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (DzU z 2000 r. nr 48 poz. 550).

Ustawa powyższa jako jedyna wskazuje szczególnie małe i średnie przedsiębiorstwa jako beneficjentów pomocy publicznej. Stanowisko to posiada swoje uzasadnienie w znaczeniu tychże podmiotów dla procesów tworzenia wartości dodanej w skali krajowej, regionalnej oraz lokalnej.

Statystyki ewidencji działalności gospodarczej wskazują na dominację tej prowadzonej w małym rozmiarze. 95% podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON to jednostki zatrudniające do 9 osób, obejmujące ok. 40% osób pracujących. Kolejną, czteroprocentową grupę populacji przedsiębiorstw, stanowią zatrudniające do 49 osób, tworząc miejsca pracy dla około 12% populacji osób pracujących. Przedsiębiorstwa zatrudniające do 249 osób stanowią niewielki odsetek przedsiębiorstw ogółem, jednakże tworzą ok. 20% miejsc pracy. Kryterium liczby miejsc pracy wskazuje więc na znaczącą rolę mikroprzedsiębiorstw, a następnie średnich firm. Sytuacja zmienia się jednak, kiedy pod uwagę zostanie wzięty wytwarzany PKB. Łącznie MSP posiadają prawie 50% udział w jego tworzeniu, w tym ponad 30% stanowi PKB mikroprzedsiębiorstw, zaś pozostałe dwie grupy podmiotów charakteryzują się bardzo zbliżonymi, z równomiernym rozkładem, wynikami. Tak więc z punktu widzenia dochodu społeczeństwa, a za tym dochodów państwa – to najmniejsze podmioty wśród MSP posiadają największą wagę⁴.

1. Instrumenty wspierania MSP na poziomie lokalnym

Wspieranie przedsiębiorczości jest zadaniem ustawowym samorządu na poziomie regionalnym. Jednakże z uwagi na powierzchnię geograficzną regionów skuteczne wydaje się delegowanie jednostek wykonujących zadania w powyższym zakresie na poziom lokalny. Skupienie realizacji wszystkich wiązek zadań wyłącznie w centrum skutkowałoby odgórnym utrudnieniem w beneficjowaniu ich przez podmioty położone na peryferiach regionów. Zaoferowanie wsparcia na najniższym szczeblu samorządowym daje większe szanse na ich wykorzystanie przez wszystkie podmioty gospodarki narodowej.

Samorząd terytorialny może wykorzystywać całe spektrum narzędzi budżetowych (finansowych) oraz pozabudżetowych. Ich zestawienie zawiera poniższa tabela.

---

⁴ *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2006–2007*, P. Zadura-Lichota, A. Żołnierski (red.), PARP, Warszawa 2008.

Tabela 1. Narzędzia wspierania MSP przez samorząd w Polsce

Budżetowe	Pozabudżetowe
1. dochodowe – podatki i opłaty lokalne, ulgi i zwolnienia podatkowe, opłaty za usługi komunalne 2. wydatkowe – wydatki inwestycyjne, wsparcie instytucji służących rozwojowi gospodarczemu, promocja gminy i regionu 3. zewnętrzne środki finansowe – środki z programów UE, przychody zwrotne – kredyty, emisje obligacji	1. strategia rozwoju gospodarczego, w tym strategia marketingowa 2. plan zagospodarowania przestrzennego 3. sposoby wykorzystania mienia JST – zasady udostępniania podmiotom gospodarczym 4. narzędzia administracyjne – zezwolenia, nakazy, zakazy 5. działalność gospodarcza gminy i przedsiębiorstw komunalnych 6. współpraca z instytucjami okołobiznesowymi 7. usługi informacyjno-doradcze dla MSP w zakresie programów wsparcia ich działalności 8. stymulowanie rynku pracy poprzez dopasowanie poziomu i kierunku wykształcenia do wymogów przedsiębiorców

Źródło: opracowanie własne na podstawie: A. Ignasiak-Szulc, *Wspieranie przedsiębiorczości przez samorząd terytorialny...*, WSPiZ im. Leona Koźmińskiego, Warszawa 2006 oraz M. Flieger, *Współpraca gminy...*, WSKiZ w Poznaniu, Poznań 2006.

Katalog form wspierania małych i średnich przedsiębiorstw jest więc bogaty i różnorodny i odwołuje się do rozmaitych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej. Na tle innych krajów Unii Europejskiej samorząd lokalny w Polsce prezentuje się jako potencjalnie najbardziej przyjazny podmiotom gospodarczym.

Tabela 2. Przykładowe formy oddziaływania ekonomicznego samorządu lokalnego w wybranych państwach europejskich

Państwo	Forma oddziaływania					
	Zagospodarowanie infrastrukturalne terenów lub obiektów	Preferencje przy sprzedaży i wynajmie nieruchomości nowo powstałym firmom	Ulgi podatkowe	Pożyczki/gwarancje pożyczkowe	Bezpośrednia pomoc finansowa	Udziały finansowe w spółkach z kapitałem prywatnym
Dania	X		X	X	X	
Francja	X	X		X	X	
Hiszpania			X			
Holandia	X					
Irlandia	X	X	X			
Niemcy	X			X	X	
Polska	X	X	X	X	X	X
Portugalia	X	X			X	X
Wielka Brytania		X		X	X	X
Włochy				X	X	X

Źródło: A. Ignasiak-Szulc, *Wspieranie przedsiębiorczości przez samorząd terytorialny...*, WSPiZ im. Leona Koźmińskiego, Warszawa 2006.

Próbując ocenić wagę poszczególnych instrumentów wsparcia MSP, należy wziąć pod uwagę ich wpływ na sytuację ekonomiczno-gospodarczą przedsiębiorców. Kategorie dochodowe to tytuły podatków odprowadzanych na rachunki budżetów JST, których równowartość nie stanowi dla przedsiębiorcy istotnego obciążenia finansowego. Tak więc nawet ustalenie stawki zerowej podatku lub opłaty lokalnej nie odegra istotnej roli w kwestii zmiany sytuacji finansowej podmiotu-podatnika. O wiele wyższą rangę należy przyznać narzędziom wydatkowym, które współgrają z polityką zarządzania mieniem komunalnym oraz infrastrukturą. Infrastruktura odgrywa podstawową rolę w podejmowaniu decyzji o lokacji inwestycji, decyduje o harmonijnym funkcjonowaniu działalności gospodarczej i życia społeczności.

Szczególna odpowiedzialność na JST spoczywa wobec infrastruktury technicznej tworzonej przez sieć połączeń komunikacyjnych oraz mediów, które stanowią fizyczne podłoże prowadzenia działalności gospodarczej. Efekty prac samorządu w powyższym zakresie widoczne są najczęściej poprzez udostępniane parki technologiczne czy specjalne strefy ekonomiczne, gdzie oprócz zapewnionych warunków technicznych przedsiębiorcy uzyskują zwolnienia w zakresie podatku dochodowego. Mniejsze znaczenie ma udostępnianie lokali komunalnych na cele prowadzenia działalności gospodarczej. Uzyskiwana w tym przypadku korzyść dotyczy tylko niższej stawki czynszu za wynajem w porównaniu ze stawkami rynkowymi.

Opisane powyżej instrumenty budżetowe przegrywają jednak w konkurencji z instrumentami pozabudżetowymi. Bezpośrednia aktywność samorządu w tym zakresie uwidacznia się najczęściej poprzez budowanie silnego lobby danego obszaru, prowadzenie skutecznej strategii marketingowej, która pozwala mu zaistnieć w świadomości potencjalnych przedsiębiorców.

Kolosalne znaczenie ma promocja poza granicami kraju, wspieranie medialne międzynarodowych związków przedsiębiorców, gdyż likwiduje to popytowe i podażowe bariery prowadzenia działalności gospodarczej. Jak duże znaczenie ma ów czynnik, mogą wskazywać choćby wyniki badań przeprowadzonych w województwie kujawsko-pomorskim. Wśród wewnętrznych barier rozwoju przedsiębiorcy wymienili wysokie koszty promocji oraz trudności w pozyskaniu partnerów gospodarczych w odsetku odpowiednio 33% i 26% przypadków, co jednocześnie mieści się w grupie trzech najczęściej udzielanych odpowiedzi⁵.

Oprócz szeroko zakrojonej strategii marketingowej samorządy mogą skutecznie wspierać działalność MSP poprzez propagowanie instytucji otoczenia biznesu oraz prowadzenie skutecznej polityki informacyjnej w tym zakresie dla przedsiębiorców. Organizacje te tworzą szeroko pojęty klimat gospodarczy. Przyczyniają się do tworzenia nowych miejsc pracy, szkolenia i edukacji kadr, w tym samorządowych oraz tworzenia finansowych instrumentów polityki regionalnej. Odpowiadają również za budowanie klimatu zaufania pomiędzy

⁵ K. Robaszkiewicz, *Uwarunkowania rozwoju...*, WSKiZ w Poznaniu, Poznań 2006.

bankami a przedsiębiorcami. Katalog zadań wypełnianych przez tego typu instytucje jest różnorodny i umożliwia pozyskanie pomocy przez przedsiębiorcę niemal w każdym aspekcie prowadzonej przez niego działalności.

Do instytucji wspierających środowisko biznesowe w Polsce można zaliczyć:

1. Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości PARP – to agencja rządowa funkcjonująca w obecnym kształcie od 2001 roku, podlega Ministerstwu Gospodarki, jej zadaniem jest zarządzanie funduszami pochodzącymi z budżetu państwa i Unii Europejskiej, przeznaczonymi na wspieranie przedsiębiorczości i rozwój zasobów ludzkich, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb małych i średnich przedsiębiorstw;

2. Agencje rozwoju regionalnego – mają na celu prowadzenie działań na rzecz aktywizacji gospodarczej regionu; mają wypełniać strukturalną lukę pomiędzy administracją rządową, jednostkami samorządu terytorialnego oraz podmiotami gospodarczymi i bankami;

3. Jednostki zaplecza badawczo-rozwojowego – centra doskonałości (CD) (obecnie działa 157 CD, wyłonionych w konkursach PHARE i 5. Programu Ramowego oraz zatwierdzonych przez Ministra Nauki); centra zaawansowanych technologii (CZT) – w założeniu CZT powinny wiązać swój program badawczy z Regionalną Strategią Innowacji (RIS) lub programem rozwoju województwa; są to struktury otwarte; izby i stowarzyszenia producenckie (w tym np. izby gospodarcze i handlowe);

4. Instytucje bezpośrednio wspierające przedsiębiorczość:

4.1. inkubatory przedsiębiorczości – wspierają powstawanie nowych przedsiębiorstw;

4.2. parki przemysłowe – zespoły wyodrębnionych nieruchomości, utworzone przy udziale władz samorządowych, w celu zapewnienia możliwości prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności małym i średnim przedsiębiorcom, na preferencyjnych warunkach.

5. Sieci wspierające przedsiębiorczość i innowacyjność:

5.1. Krajowy System Usług (KSU);

5.2. Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych (KSWP) – skupia instytucje oferujące usługi poręczeniowe;

5.3. Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych (PSFP) – skupia organizacje oferujące usługi pożyczkowe;

5.4. Krajowy Punkt Kontaktowy (KPK) – sieć ośrodków, której podstawowym celem jest informowanie o możliwościach i warunkach uczestniczenia w międzynarodowych projektach badawczych;

5.5. Krajowa Sieć Ośrodków Informacji Patentowej – sieć nadzorowana przez Urząd Patentowy RP, która ma na celu ułatwienie przedsiębiorcom dostępu do informacji patentowej;

5.6. Ośrodki Przekazu Innowacji (Innovation Relay Centers – IRC) – celem sieci jest pomoc przedsiębiorcom w procesie wyszukiwania zagranicznych technologii, poszukiwania zagranicznych klientów na nowoczesne rozwiązania opracow-

ywane przez krajowe ośrodki naukowe i przedsiębiorstwa (szczególnie firmy z sektora MSP), pomoc w procesie międzynarodowego transferu technologii;

5.7. Naczelna Organizacja Techniczna – w 2005 r. utworzyła 35 Ośrodków Innowacji NOT na terenie całego kraju, które wspierają głównie firmy z sektora MSP, pomagając w nawiązywaniu kontaktów ze sferą B+R oraz w pozyskiwaniu finansowania przedsięwzięć innowacyjnych, w szczególności produktowych i procesowych.

Spośród wyżej wymienionych instytucji najwszechstronniejszy wachlarz usług dla MSP oferuje Krajowy System Usług. Jest to sieć usługodawców – organizacji wspieranych organizacyjnie oraz merytorycznie przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, wyspecjalizowanych w świadczeniu usług wspierających przedsiębiorstwa i osoby podejmujące działalność gospodarczą. Powstała w październiku 1996 r., funkcjonuje obecnie w oparciu o rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 stycznia 2005 r. w sprawie Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw.

Struktura wewnętrzna KSU harmonizuje ze strukturą podziału terytorialnego kraju. Na szczeblu centralnym występuje wspomniana już PARP. Szczebel regionalny reprezentują Regionalne Instytucje Finansujące. Do zadań RIF należy:

- zarządzanie regionalnymi programami rozwoju przedsiębiorczości,
- administrowanie w imieniu PARP sektorowymi instrumentami wsparcia MSP w regionie,
- świadczenie bezpłatnych usług informacyjnych dla MSP w ramach Punktu Konsultacyjnego,
- nadzór i koordynacja sieci Punktów Konsultacyjnych na poziomie województwa oraz monitorowanie ich działalności.

Na najniższym poziomie w strukturze działają bezpośredni usługodawcy, wśród których oprócz świadczących doradztwo dla zysku funkcjonuje sieć instytucji non-profit. Każdy z tych podmiotów jest audytowany i zarejestrowany w KSU. Podstawowa działalność prowadzona jest w ramach Punktów Konsultacyjnych (obecnie ponad 190). Droga do uzyskania tego statusu wiedzie poprzez konkurs ogłaszany przez PARP, a podstawowe kryteria oceny to: lokalizacja, zasięg działania oraz jakość potencjalnych usług. Małe i średnie przedsiębiorstwa mogą uzyskać także wszelkie informacje doradcze związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, przy szczególnym nacisku położonym na możliwość pozyskania środków z Unii Europejskiej. Oferta Punktów Konsultacyjnych dotyczy następujących obszarów:

Tabela 3. Usługi oferowane przez Punkty Konsultacyjne w ramach KSU

<p style="text-align: center;">USŁUGI DORADCZE</p> <ul style="list-style-type: none"> – ogólne np.: marketing, finanse, prawo – proinnowacyjne, mające na celu poprawę istniejącego lub wdrożenie nowego procesu technologicznego, produktu lub usługi, w tym: – ocena potrzeb technologicznych, – promocja technologii i nowych rozwiązań organizacyjnych, 	<p style="text-align: center;">USŁUGI INFORMACYJNE</p> <ul style="list-style-type: none"> – administracyjno-prawne aspekty wykonywania działalności gosp. – programy pomocy publicznej oraz inne dostępne źródła finansowania działalności gosp. – targi, wystawy – zasady dokonywania inwestycji w Unii Europejskiej – zasady przygotowywania wniosków o pomoc publiczną – wprowadzanie informacji o ofercie handlowej do baz danych służących nawiązywaniu współpracy gosp. – wyszukiwanie potencjalnych partnerów gospodarczych
<p style="text-align: center;">USŁUGI FINANSOWE</p> <ul style="list-style-type: none"> – udzielanie poręczeń kredytowych, (fundusze poręczeniowe) – udzielanie pożyczek narozpoczęcie lub rozwój działalności gospodarczej (fundusze pożyczkowe) 	<p style="text-align: center;">USŁUGI SZKOLENIOWE</p> <ul style="list-style-type: none"> – dla osób podejmujących działalność gospodarczą, branżowe, ogólne – szkolenia otwarte oraz zamknięte

Źródło: *Partner przedsiębiorcy*, A. Forint, S. Marczyńska, A. Szwoch (red.), PARP, Warszawa 2007.

W całym systemie zostały wyodrębnione usługi doradcze o charakterze proinnowacyjnym w ramach Krajowej Sieci Innowacji. 19 funkcjonujących ośrodków tworzy warunki do transferu i komercjalizacji nowych rozwiązań technologicznych oraz realizacji przedsięwzięć innowacyjnych w przedsiębiorstwach sektora MSP. Każdy z punktów współpracuje z jednostkami naukowo-badawczymi w kraju oraz korzysta z Bazy Danych Technologii KSI, która zawiera rejestr dostępnych oraz poszukiwanych technologii. Sieć ma umożliwiać transfer nowych technologii ze świata nauki do świata biznesu oraz pomiędzy MSP.

Z ośrodkami KSU współpracują dodatkowo:

- Centra Euro Info – 14 ośrodków specjalizujących się w udzielaniu informacji nt. warunków prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze Unii Europejskiej, ułatwiania szeroko rozumianej współpracy polskich przedsiębiorstw z firmami zagranicznymi (poszukiwanie i kojarzenie partnerów gospodarczych) oraz z instytucjami krajów członkowskich, norm i standardów towarowych, regulacji prawa Unii Europejskiej,
- Fundusze poręczeniowe – funkcjonujące w ramach Krajowego Stowarzyszenia Funduszy Poręczeniowych, 10 z 56 funkcjonuje poprzez KSU,
- Fundusze pożyczkowe – spośród 76 lokalnych i regionalnych funduszy pożyczkowych działających w Polsce, 38 to ośrodki KSU; większość z nich działa poprzez Polskie Stowarzyszenie Funduszy Pożyczkowych,

Wszyscy członkowie KSU są niezależni i samofinansujący się, a uczestnictwo w systemie jest dobrowolne. Z założenia system KSU jest systemem otwartym, tak więc rekrutacja trwa nieprzerwanie. Obecnie w KSU zarejestrowanych jest niemal 200 organizacji.

Przedstawiony zakres narzędzi stosowanych przez samorządy w celu wspierania MSP wskazuje na przyznanie priorytetu tym o charakterze pozabudżetowym. Narzędzia budżetowe związane są z ograniczeniami wynikającymi z uzależnienia budżetów samorządowych od budżetu centralnego, które stanowią jego integralną część. Niemożliwe jest więc swobodne dystrybuowanie środków przez decydentów lokalnych. Narzędzia pozabudżetowe zaś pozwalają na aktywne uczestnictwo samorządów w tworzeniu wartości dodanej lokalnego biznesu poprzez wsparcie jego aspektów pozafinansowych. Te z kolei synchronizują funkcjonowanie różnych wymiarów prowadzenia działalności gospodarczej, przyczyniając się do sukcesów w wymiarze finansowym.

Z uwagi na powyższe w dalszej części opracowania uwaga zostanie skupiona na narzędziach pozabudżetowych, w tym szczególnie na instytucjach otoczenia biznesu.

2. Instrumenty wspierania MSP w gminie Słupsk

Słupskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Konkurencji jest organizacją pozarządową powstałą w kwietniu 1995 r. z inicjatywy członków Zarządu Miasta Słupska oraz radnych Rady Miasta. Cele statutowe to przede wszystkim:

- wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości, w tym pomoc w uruchomieniu samodzielnej działalności gospodarczej oraz udzielanie wsparcia finansowego małym przedsiębiorstwom,
- popularyzacja wiedzy i osiągnięć naukowych oraz praktycznych w zakresie organizacji i zarządzania małymi przedsiębiorstwami,
- działania na rzecz adaptacji małych i średnich przedsiębiorstw do warunków wolnorynkowych,

Stowarzyszenie jest organizacją samofinansującą się, jednakże statut dopuszcza pozyskiwanie dotacji państwowych oraz samorządowych. Działalność stowarzyszenia sprowadza się do wsparcia finansowego działalności gospodarczej, udzielania informacji o innych dostępnych formach pomocy MSP oraz wynajmowaniu pomieszczeń dla celów prowadzenia działalności gospodarczej na preferencyjnych warunkach.

W strukturach stowarzyszenia występują:

- Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości – udziela pożyczek osobom bezrobotnym otwierającym działalność gospodarczą oraz firmom z sektora MSP tworzącym nowe miejsca pracy dla osób bezrobotnych na terenie województwa pomorskiego; maksymalna kwota pożyczki to 20 000 USD, udzielana na trzy lata z trzy miesięcznym okresem karencji. Maksymalne oprocentowanie wynosi ponad 7%. W lipcu 2008 r. fundusz przekształcono w Słupski Fundusz Pożyczkowy finansowany z dotacji PARP. Fundusz udziela pożyczek na rozwój i inwestycje dla mikroprzedsiębiorstw,

małych przedsiębiorstw i osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Maksymalna kwota pożyczki to 120 000 PLN, udzielana na pięć lat z rocznym okresem karencji. Oprocentowanie jest równe stopie referencyjnej NBP, tak więc pomimo pobieranej prowizji w wysokości do 3,5% oferta wydaje się atrakcyjna.

- Do prowadzonych funduszy pożyczkowych nawiązuje pośrednio Fundusz Poręczeń Kredytowych. Skorzystać z niego może firma o dowolnym profilu działalności oraz osoba bezrobotna otwierająca nową działalność gospodarczą. Poręczona kwota nie może przekraczać 60% wartości kredytu oraz wynosić nie więcej niż 100 000 PLN. Kosztem udzielonego poręczenia jest prowizja w wysokości 1% kwoty poręczenia. Działalność edukacyjna realizowana jest poprzez Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości. Oferowane kursy pozwalają zdobyć nowe umiejętności lub poszerzyć już posiadane. Kursy uruchamiane są już przy ośmioosobowej grupie zainteresowanych. Ośrodek współpracuje z Urzędem Pracy.
- Przedsiębiorcy mogą uzyskać także bezpośrednie wsparcie infrastrukturalne poprzez wynajem pomieszczeń w ramach Inkubatora Przedsiębiorczości. Łączna oferowana powierzchnia to ponad 4,5 tys. metrów kwadratowych. Obecnie z oferty wynajmu korzysta ok. 50 podmiotów.
- Funkcje informacyjne wypełnia Gminne Centrum Informacji, które powstało dzięki wsparciu Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Jego celem jest wyrównanie dysproporcji w dostępie do nowych technologii, a także zapewnienie mieszkańcom powiatu Słupsk dostępu do wszechstronnej wiedzy i informacji ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień rynku pracy, szkoleń, wolontariatu, doradztwa zawodowego, podejmowania i prowadzenia samodzielnie działalności gospodarczej. Działalność informacyjną w latach 2001–2007 prowadzono także w ramach Punktu Konsultacyjnego KSU.

Pomimo bogatej oferty stowarzyszenia nie może ono poszczycić się wysokim poziomem zainteresowania przedsiębiorców. Główną przyczyną tego stanu rzeczy jest brak systemu informowania przedsiębiorców o istnieniu i działalności stowarzyszenia. Poza tym w ciągu ostatnich trzech lat zmiany na rynku finansowym spowodowały rozwój konkurencji w preferencyjnym finansowaniu działalności gospodarczej, wobec czego oferta funduszy pożyczkowych stała się nieatrakcyjna. Łatwość uzyskania kredytu w banku spowodowała, że również Fundusz Poręczeń przestał aktywnie funkcjonować w życiu gospodarczym.

Wydaje się, że działalność stowarzyszenia powinna ewoluować zgodnie z potrzebami przedsiębiorców, którzy coraz częściej wskazują na poszukiwanie informacji o innowacjach, partnerach gospodarczych oraz potrzebę promocji gospodarki regionu w innych regionach kraju oraz za granicą.

W ramach KSU na terenie Słupska działa tylko jeden Punkt Konsultacyjny prowadzony przez Radę Regionalną Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT. Punkt świadczy usługi o charakterze: doradczym ogólnym, doradczym proinnowacyjnym, szkole-

niowym oraz informacyjnym. W ramach powyższej działalności kwartalnie jest udzielanych ponad 60 konsultacji. Punkt Konsultacyjny uzyskał na swoją działalność dotację z funduszy UE do 2012 r. Na uwagę zasługuje także prowadzony Ośrodek Innowacji, którego celem jest wspieranie MSP poprzez: usługi doradcze w zakresie tematycznym rozwoju przedsiębiorstw, kojarzenie MSP z jednostkami badawczo-naukowymi, promowanie innowacyjnych przedsięwzięć oraz poszukiwanie partnerów biznesowych.

Oprócz instytucji o pochodzeniu lokalnym na terenie Słupska i jego okolic działalność prowadzi Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego SA. Organizacja, istniejąca od 1994 roku, przeprowadza akcje informacyjne i doradcze przede wszystkim dla przedsiębiorstw oraz jednostek samorządu terytorialnego, pozyskuje środki finansowe z UE, wspiera promocję i rozwój regionu, powstawanie nowych podmiotów gospodarczych i rozwój funkcjonujących przedsiębiorstw.

Dla MSP szczególne znaczenie ma działalność agencji w zakresie informowania przedsiębiorców o możliwości pozyskania środków z funduszy strukturalnych UE. Informacje powyższe dotyczą uruchomionych programów oraz warunków koniecznych do spełnienia przy podjęciu starań o pozyskanie funduszy. PARR sama też realizuje projekty wspierające powstawanie MSP. W ostatnich latach sukcesem zakończyły się dwie edycje programu „Szansa na sukces”, dzięki któremu powstało 35 nowych podmiotów gospodarczych.

Udzielone wsparcie sprowadzało się do:

- cyklu szkoleniowego w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej,
- udzielenia jednorazowej dotacji (15 tys. w I edycji oraz 20 tys. w II edycji),
- udzielenia wsparcia pomostowego, polegającego na wyposażeniu przedsiębiorców w środki służące pokryciu bieżących kosztów funkcjonowania w kwocie 700 zł miesięcznie, przez maksymalnie rok.

Do sukcesów projektowych PARR SA zaliczyć należy także program EWKA – Europejskie Wsparcie Kobiet Aktywnych, zrealizowany w 2007 r., dzięki któremu 10 kobiet rozpoczęło prowadzenie własnej działalności gospodarczej. Zostały one objęte wsparciem szkoleniowym oraz bezzwrotną dotacją w wysokości ponad 11 tys. złotych.

Dzięki inicjatywie PARR na przestrzeni ostatnich dwóch lat powstało więc 45 podmiotów gospodarczych. Wydaje się to niewielkim wkładem w rozwój przedsiębiorczości, jeżeli w ciągu roku w regionie słupskim pojawia się ok. 1000 nowych firm. Działalność agencji to jednak głównie informowanie o potencjale dostępnych funduszy europejskich. Obecnie nie istnieje niestety skuteczny system przekazu informacji pomiędzy PARR a przedsiębiorcami. Agencja w zakresie własnych środków finansuje wszelkie akcje marketingowe, korzystając z ogólnie dostępnych mediów lokalnych. Z pewnością zintegrowany system przekazu informacji pomiędzy agencją a jednostkami samorządu, posiadającymi bezpośredni kontakt z przedsiębiorcami, pomógłby zwiększyć skuteczność jej działalności.

PARR SA jest także zarządcą Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Została ona powołana w drodze rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 września 1997 r. (DzU nr 135, poz. 905) na okres 20 lat. Agencja ma obowiązek dbać o stan infrastruktury niezbędnej

do prowadzenia działalności gospodarczej, wspomagać przygotowanie inwestycji przedsiębiorców oraz promować strefę w kraju i poza jego granicami. Środki na działalność czerpie z dotacji oraz od akcjonariuszy, którymi są m.in. miasto Słupsk i gmina Słupsk. Zgromadzony kapitał zakładowy wynosi ponad 22 mln złotych.

Obecnie strefa zajmuje obszar ponad 400 ha, z czego 150 ha leży w obrębie Słupska. Na obszarze tym działalność prowadzi prawie 40 podmiotów. Przedsiębiorcy uzyskują profity dzięki uldze w podatku dochodowym oraz podatku od nieruchomości. Tylko w drugim przypadku decyzja o zastosowaniu ulgi leży w gestii samorządu. Zastosowane zwolnienie dotyczy 100% wartości potencjalnego podatku. Jak to zostało to już wcześniej zasygnalizowane, wartość tego zwolnienia jest nikła w porównaniu ze zwolnieniem od podatku dochodowego, które może dotyczyć dwóch tytułów:

- realizacja nowej inwestycji – wartość zwolnienia jest iloczynem wartości nakładów inwestycyjnych oraz wskaźnika intensywności pomocy regionalnej – dla małych i średnich przedsiębiorstw wynosi on 65%, zaś dla dużych przedsiębiorstw 50%
- tworzenie nowych miejsc pracy – wartość zwolnienia jest iloczynem wskaźnika intensywności pomocy regionalnej oraz dwuletnich kosztów utworzonych miejsc pracy; warunek konieczny to utrzymanie miejsc pracy przez 5 lat.

Zadanie samorządu jako akcjonariusza zarządcy strefą może wzrosnąć poprzez wsparcie finansowe PARR, unowocześnienie ze środków publicznych infrastruktury strefy, prowadzenie aktywnej polityki promocyjnej strefy. Wszystkie te zadania obecnie wykonuje PARR. Na najbliższe lata, tj. do roku 2011, przewidziano, zgodnie ze strategią rozwoju powiatu Słupsk, wyodrębnienie i przeznaczenie środków na doinwestowanie strefy.

Podsumowanie

Wśród narzędzi wsparcia przedsiębiorczości, w które zostały wyposażone samorządy w Polsce, to te o charakterze pozabudżetowym są częściej oczekiwany. Szeroko rozumiane otoczenie okołobiznesowe synchronizuje bowiem różne wymiary prowadzenia działalności gospodarczej. Ocena stopnia zaawansowania rozwoju tegoż otoczenia w przypadku Słupska nie wypada korzystnie. Mają miejsce inicjatywy, ale źródłem ich powstania jest poziom regionu. Brakuje natomiast przedsięwzięć zainicjowanych przez samorząd na poziomie lokalnym, który posiada najlepszą wiedzę o potrzebach świata biznesu i przez to powinien być najskuteczniejszy w udzielaniu mu wsparcia. Samorząd lokalny powinien pełnić funkcję doskonałego przekaznika informacji pomiędzy światem infrastruktury okołobiznesowej a światem biznesu. Należy pamiętać, że zwłaszcza peryferie regionów posiadają utrudniony dostęp do programów wsparcia, gdyż instytucje wspierające nie oferują tam pełnego wachlarza usług, a przedsiębiorcy często nie wiedzą, gdzie poszukiwać informacji w tym zakresie. Słupsk jest obszarem peryferyjnym i wymaga większego wysiłku na poziomie lokalnym niż miasta tworzące aglomerację Trójmiasta. Szanse na pozytywne zmiany daje przyjęta strategia rozwoju, zwłaszcza na poziomie powiatu. W ramach wyodrębnionych priorytetów, w zakresie gospodarki, przewiduje

się tworzenie warunków do aktywizacji i rozwoju obszarów wiejskich oraz do inwestowania dla kapitału rodzimego i zagranicznego. Cel pierwszy ma zostać osiągnięty poprzez budowanie wiejskich inkubatorów przedsiębiorczości, uruchamianie funduszy pożyczkowych oraz edukację. Ścieżka realizacji celu drugiego wiedzie poprzez stworzenie bazy danych o terenach inwestycyjnych oraz dalszy rozwój SSSE. Samorząd powiatowy widzi także potrzebę powołania Ośrodka Integracji i Informacji Europejskiej, który świadczyłby usługi doradztwa dla firm w zakresie prawa UE. Działania powyższe zaplanowano do roku 2011.

Strategia ta w połączeniu z planami rozwoju Krajowego Systemu Usług oraz strategią na poziomie województwa w ramach priorytetu „Konkurencyjność” powinny gwarantować właściwy kierunek zmian. Potwierdzeniem prawidłowości tych założeń jest uzyskana w 2008 roku przez Krajowy System Usług rekomendacja Komisji Europejskiej jako dobra praktyka w obszarze odpowiadania administracji publicznej na potrzeby MSP, mająca służyć inspiracji we wdrażaniu „Small Business Act” – nowego planu Komisji Europejskiej na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw. Jego celem jest ograniczenie obciążeń administracyjnych i innych przeszkód, z którymi zmagają się małe i średnie przedsiębiorstwa w Unii Europejskiej. Na uwagę zasługuje również fakt, że w przypadku strategii KSU oraz strategii województwa pomorskiego główny ciężar spoczywa na wzroście koordynacji prac instytucji wspierających świat biznesu oraz rozwoju ich kompetencji w celu zwiększenia rozpoznawalności i dostępności różnych form wsparcia dla MSP. Miarą efektywności powyższych zamierzeń będzie rozwój lub regres małej i średniej przedsiębiorczości w wymiarze lokalnym oraz regionalnym.

Literatura

- Małe i średnie przedsiębiorstwa w gospodarce regionu*, M. Strużycki (red.), PWE, Warszawa 2004.
- Partner przedsiębiorcy*, A. Forint, S. Marczyńska, A. Szwoch (red.), PARP, Warszawa 2007.
- Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2006–2007*, P. Zadura-Lichota, A. Żołnierski (red.), PARP, Warszawa 2008.
- Tworzenie związków kooperacyjnych między MSP oraz MSP i instytucjami otoczenia biznesu*, M. Górzański, P. Koć, W. Pander (red.), PARP, Warszawa 2006.
- Przedsiębiorco! Skorzystaj!*, A. Forint, A. Szwoch, A. Wierszewska (red.), PARP, Warszawa 2007.
- Dziemianowicz W., Kierzkowski T., Knopik R., *Jak przygotować lokalny program rozwoju przedsiębiorczości*, PARP, Warszawa 2003.
- Strategia rozwoju województwa pomorskiego, 2005.
- Strategia rozwoju gminy Słupsk w latach 2007–2015, Słupsk 2006.
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu słupskiego do roku 2011, Słupsk 2006.
- Kaja J., Piech K., *Rozwój oraz polityka regionalna i lokalna w Polsce*, SGH, Warszawa 2005.
- Ignasiak-Szulc A., *Wspieranie przedsiębiorczości przez samorząd terytorialny jako czynnik stymulujący rozwój regionów–znaczenie wsparcia na rzecz transferu technologii i wzrostu innowacyjności*, w: *Konkurencyjność regionów. Rola technologii informacyjno-telekomunikacyjnych*, M. Runiewicz (red.), WSPiZ im. Leona Koźmińskiego, Warszawa 2006.

- Robaszkiewicz K., *Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w województwie wielkopolskim*, w: *Koncepcja i czynniki rozwoju lokalnego w warunkach funkcjonowania Polski w strukturach zintegrowanej Europy i przechodzenia do społeczeństwa informacyjnego*, J. Olszewski, M. Słodowa-Helpa (red.), WSKiZ w Poznaniu, Poznań 2006.
- Fliieger M., *Współpraca gminy z podmiotami w regionie na rzecz zwiększania zatrudnienia*, w: *Koncepcja i czynniki rozwoju lokalnego w warunkach funkcjonowania Polski w strukturach zintegrowanej Europy i przechodzenia do społeczeństwa informacyjnego*, J. Olszewski, M. Słodowa-Helpa (red.), WSKiZ w Poznaniu, Poznań 2006.
- Ustawa z dnia 12 maja 2000 roku o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (DzU z 2000 r. nr 48 poz. 550).

SUPPORTING SMALL AND MEDIUM-SIZED COMPANIES ON THE LOCAL LEVEL IN THE DISTRICT OF ŚLUPSK

Summary

The value of a geographical region is created by its enterprise. The final goal of every region is the growth of its welfare, measured in terms of the generated income or level of employment. Considering the figures above, enterprise should be understood as any kind of economic activity. Supporting it should be the duty of organizations responsible for competitiveness both on the central and local level, in accordance with the idea of self-government.

As for the selection of beneficiaries of this support, special attention should be paid to small and medium-sized companies, which employ nearly 75% of the state's workforce. The character of the tools applied should, in turn, reflect the needs of the recipients of support. Local authorities in Poland have a range of financial and non-financial instruments guaranteed by law. Each of them should be assessed from the perspective of its effects on the financial outcome of companies.

With regard to the financial instruments, those connected with expense seem to take priority. Subsidies have a direct correlation with the state of technical infrastructure, which is considered the main determinant of decisions whether or not to invest at a particular location. Instruments connected with income – local taxes and other local fees – do not arouse particular interest as those fees account for only a small percentage of company costs.

In contrast, the non-financial instruments are usually welcomed. These include promotion of the region, lobbying and support of business-related institutions. Such instruments are highly efficacious as they help overcome the two most oft-repeated barriers to the development of companies: high costs of promotion and difficulty in finding business partners. The article attempts to assess the various instruments taking the example of Ślupsk.

Translated by Aldona Kulikowska